

WSPOMNIENIA

Profesor dr hab. Tadeusz Górski (1930–2017)

Tadeusz Górski urodził się 18 lutego 1930 roku w Orchowie w powiecie łaskim, w woj. łódzkim.

W latach 1946–1949 studiował na Wydziale Nawigacji w Państwowej Szkole Morskiej w Szczecinie, w której uzyskał świadectwo dojrzałości (w 1948 r.). Studia ukończył jako dyplomowany nawigator. Od 1949 do 1951 roku pracował jako nawigator (III oficer) na statkach Polskiej Marynarki Handlowej, a od 1951 do 1954 roku – jako wykładowca nawigacji i meteorologii w Szkole Specjalistów Morskich w Marynarce Wojennej.

W latach 1954–1959 studiował na Uniwersytecie Wrocławskim na Wydziale Przyrodniczym. W czasie studiów został zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Meteorologii i Klimatologii. Na tym stanowisku pracował w okresie od 1956 do 1960 roku. W latach 1956–1957 zajmował się organizowaniem i uruchomieniem Obserwatorium Meteorologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego w Karkonoszach na szczycie Szrenica. W 1959 roku na podstawie pracy magisterskiej „Pokrywa śnieżna w Wierchowinie Karkonoskiej” uzyskał dyplom magistra geografii ze specjalnością klimatologia.

W 1959 roku uczestniczył także w kilkumiesięcznej wyprawie naukowej na Spitsbergen.

W latach 1960–1961 pracował w szkołach średnich w Łodzi jako nauczyciel geografii i fizyki, a następnie (1961–1962) na stacji synoptycznej IMGW w Kłodzku.

W 1962 roku podjął pracę w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, obejmując stanowisko kierownika Pracowni Meteorologii i Klimatologii Rolniczej, a następnie Zakładu Agrometeorologii (od 1966 roku). Funkcję kierownika Zakładu Agrometeorologii pełnił do 1995 roku.

Awanse naukowe prof. dr hab. Tadeusza Górskiego:

- stopień naukowy doktora nauk rolniczych uzyskał w 1966 roku na podstawie rozprawy „Indeks pogodowy i jego zastosowanie do prognoz plonów owsa”;
- stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał w 1973 roku na podstawie pracy „Fotomorfo-genetyczne przystosowania roślin do warunków wilgotnościowych”;
- tytuł naukowy profesora uzyskał w 1983 roku.

W latach 1981–1982 przebywał na stażu naukowym w USA w Radiation Biology of Smithsonian Institution w Rockville.

Profesor jest autorem lub współautorem ponad 100 publikacji naukowych.

Za swoje osiągnięcia naukowe został wyróżniony:

- trzykrotnie nagrodą Ministra Rolnictwa (m.in. za prace nad rejonizacją odmian zbóż, nad nasiennictwem koniczyny czerwonej);
- nagrodą Ministra Ochrony Środowiska;
- Państwową Nagrodą I Stopnia (za opracowanie agroekologicznej waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej);
- nagrodą Wydziału Nauk Rolniczych Polskiej Akademii Nauk (za pracę „Germination of seeds in the shadow of plants”).

Praca prof. Górskiego była dostrzeżona i wysoko oceniona, o czym świadczą przyznane mu odznaczenia:

- Złoty Krzyż Zasługi,
- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Był członkiem Komitetów Agrofizyki oraz Geofizyki Polskiej Akademii Nauk i Komisji Meteorologii Rolniczej Światowej Organizacji Meteorologicznej (WMO). W ciągu kilku kadencji brał udział w pracach Komitetów Melioracji oraz Meteorologii i Fizyki Atmosfery Polskiej Akademii Nauk, w których pełnił obowiązki przewodniczącego Sekcji Agrometeorologii.

Przez wiele lat był członkiem Rady Naukowej Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, pełniąc obowiązki sekretarza Rady w latach 1974–1984 oraz zastępcy przewodniczącego w okresie 1988–1991.

Był członkiem Rady Naukowej Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Profesor Górski był promotorem w 7 przewodach doktorskich, recenzował wiele prac doktorskich i habilitacyjnych oraz dorobek kandydatów na stanowisko profesora.

Jego praca naukowa koncentrowała się głównie na dwóch dziedzinach: agrometeorologii i fotoekologii. W zakresie agroklimatologii zajmował się klimatycznymi podstawami rozmieszczenia produkcji roślinnej oraz prognozowaniem plonów, zaś w zakresie fotoekologii – informacyjną rolę promieniowania słonecznego w życiu roślin.

Szeroko zakrojone prace z zakresu fotoekologii prof. Górski rozpoczął już w latach 70. Prowadził bardzo liczne prace eksperymentalne w warunkach laboratoryjnych, w hali wegetacyjnej oraz na mikroplotkach. Zajmował się wykorzystaniem fotoblastyzmu nasion w walce z zachwaszczeniem upraw oraz badaniami z zakresu fotomorfogenetycznych czynników kształtowania pokroju i plonowania roślin w łanie. Owocem tych badań było opisanie znaczenia i roli promieniowania, zwłaszcza w zakresie dalekiej czerwieni, w kiełkowaniu nasion i kształtowaniu pokroju siewek. W tych badaniach dokonał pełnej interpretacji ekologicznej roli fitochromu w procesie kiełkowania nasion. Prace badawcze oparte na analizie nasion ok. tysiąca gatunków roślin były pionierskimi badaniami w skali światowej. Publikacje będące efektem tych badań były i są nadal licznie cytowane w literaturze światowej.

W latach 1973–2005 Profesor był organizatorem lub współorganizatorem dziesięciu seminariów z zakresu fitoaktywności.

Prace naukowe prof. Górskiego z zakresu agroklimatologii koncentrowały się nad rozpoznaniem wymagań klimatycznych różnych gatunków i odmian roślin uprawnych oraz na metodyce obiektywnej oceny efektywności plonotwórczej klimatu. Pod jego kierownictwem zespół opracował bonitację agroklimatu dla głównych roślin uprawnych, a także bonitację syntetyczną, którą włączono do kompleksowej waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski.

Profesor T. Górski opracował mapy prawdopodobieństwa wystąpienia wielu elementów meteorologicznych dla obszaru Polski. Zajmował się opisem zmienności klimatu w kategoriach rozkładów statystycznych tych elementów. Powyższe badania stanowiły fundament metodyczno-informacyjny opracowanego w latach 90. XX w. pod jego kierownictwem Atlasu agroklimatu Polski, który w całości został stworzony za pomocą technik i metod komputerowych.

Profesor udoskonalił wiele metod określania zależności rozwoju i plonowania roślin od przebiegu pogody, wnosząc swe dokonania w zwiększenie dorobku naukowego w dziedzinie agroklimatologii. Z dużym sukcesem stworzył podstawy prognozowania plonów najważniejszych

upraw w Polsce. Prace te z wielkim powodzeniem wykorzystywane są w dalszym ciągu w Zakładzie Agrometeorologii i Zastosowań Informatyki. Na podstawie nowego wskaźnika ewapotranspiracji skonstruował m.in. klimatyczny wskaźnik bilansu wodnego. Rozwinął badania w zakresie metodyki określania strat w produkcji roślinnej powodowanych niedoborem opadów. Prace te były podwaliną dla prowadzonego przez IUNG-PIB od 2007 roku Systemu Monitoringu Suszy Rolniczej w Polsce.

Tadeusz Górski wniósł bardzo duży wkład do metodyki badań agrometeorologicznych, między innymi zmodyfikował dla potrzeb agrometeorologii iteracyjną metodę regresji wielokrotnej Ezekieła. Rozwinął metodę sum temperatur z dostosowaniem jej do celów praktycznych oraz opracował metodę ilościową waloryzacji agroklimatu. Rozwinął prowadzenie badań z wykorzystaniem pomiarów aktywności w Puławach i w Grabowie. Dokonał homogenizacji ponad stuletnich ciągów pomiarów temperatury i opadów ze stacji meteorologicznej w Puławach.

Zajmował się występowaniem ekstremalnych zdarzeń meteorologicznych w Polsce, określając przyczyny ekstremalnie niskich plonów w poszczególnych latach.

Był organizatorem Zjazdów Agrometeorologów w Puławach (XI w 1972 r. oraz XXIV w 1992 r.).

Od 2004 roku, gdy zakończył się jego formalny związek z Instytutem, utrzymywał nadal kontakty z Zakładem. Nie zaprzestał pracy naukowej, czego dowodem są liczne prace z okresu 2000–2015 r., których był autorem lub współautorem. Ostatnia praca, do której przywiązywał wielką wagę – Atmospheric moisture controls far-red irradiation: a probable impact on the phytochrome (Andrzej Doroszewski, Tadeusz Górski, Jerzy Kozyra), została opublikowana w 2015 roku.

Profesor Górski był postacią o wielkim autorytecie w dziedzinie agrometeorologii. Natomiast jego hobby to historia, a szczególnie historia Polski i II Wojny Światowej, słowiańszczyzny.

Zapisał się w pamięci współpracowników jako człowiek niezwykle aktywny, pracowity, sumienny i koleżeński. Dla młodszych pracowników był nauczycielem i prawdziwym mentorem. Służył współpracownikom wszechstronną pomocą i szeroką wiedzą, dzięki czemu u jego boku mogliśmy wzrastać naukowo. Profesor był wielkim autorytetem, cieszył się ogromnym szacunkiem wśród pracowników Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa oraz wielu ośrodków naukowych zarówno w kraju, jak i za granicą.

Profesor Tadeusz Górski zmarł w Puławach 1 marca 2017 roku. Został pochowany na cmentarzu parafialnym przy ul. Piaskowej.

Opracował Andrzej Doroszewski